

Рекомендації Ради для учасників
співробітництва в сфері розвитку
щодо управління ризиками,
пов'язаними із корупцією

Неофіційний переклад

**Правові
інструменти ОЕСР**

Ця робота опублікована під відповідальністю Генерального секретаря ОЕСР. Думки та аргументи, висловлені тут, не обов'язково відображають офіційну позицію країн-членів ОЕСР.

Цей документ, а також будь-які дані та карти, що містяться в ньому, не впливають на статус або суверенітет над будь-якою територією, на розмежування міжнародних кордонів і меж або на назву будь-якої території, міста чи району.

Цей документ надається безкоштовно. Його можна відтворювати та поширювати безкоштовно без необхідності отримання додаткових дозволів, за умови, що він не змінюється. Його не можна продавати.

Цей переклад підготовлений Центром Перекладу Алеско виключно з інформаційною метою, і ОЕСР не може гарантувати його точність. Єдиними офіційними версіями є англійська та французька, доступні на вебсайті ОЕСР <https://legalinstruments.oecd.org>.

РАДА,

ПРИЙМАЮЧИ ДО УВАГИ Статтю 5b) Конвенції Організації економічного співробітництва і розвитку від 14 грудня 1960 р.;

ПРИЙМАЮЧИ ДО УВАГИ Рекомендації DAC щодо антикорупційних пропозицій у зв'язку наданням двосторонньої допомоги [DCD/DAC(96)11/FINAL], які замінюються цими Рекомендаціями;

ПРИЙМАЮЧИ ДО УВАГИ Конвенцію з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій; Рекомендації Ради щодо підкупу та офіційно підтриманих експортних кредитів Рекомендації [C(2006)163]; Ради щодо подальшої боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій, а зокрема - Додатку II: Рекомендовані норми щодо внутрішнього контролю, етичних норм і дотримання вимог [C(2009)159/REV1/FINAL] і Рекомендації Ради щодо державних закупівель [C(2015)2];

ПРИЙМАЮЧИ ДО УВАГИ Документ з політикою ОЕСР щодо боротьби з корупцією, яка піднімає питання необхідності колективних дій [DCD/DAC/GOVNET(2006)3/REV2] а також дослідження Комісії сприяння розвитку «Робота над більш ефективним реагуванням на корупцію з боку донорів», яке закликає до більш ефективної колективної реакції міжнародних установ з розвитку на випадки корупції, пов'язані з наданням допомоги;

ВИЗНАЮЧИ важливість роботи з протидії корупції, яку було проведено в рамках Організації Об'єднаних Націй (ООН), а особливо - в рамках Конвенції ООН проти корупції (UNCAC) і Цілей сталого розвитку ООН, а саме - задач цілі 16 зі сталого зменшення всіх форм корупції і підкупу;

ВИЗНАЮЧИ, що корупція представляє собою серйозну загрозу досягненню цілей розвитку, і що міжнародні установи з розвитку мають спільні інтереси в сфері управління і зниження до можливих меж внутрішніх і зовнішніх ризиків, яким піддається діяльність, пов'язана з наданням допомоги, з метою забезпечення ефективного використання ресурсів допомоги;

ВИЗНАЮЧИ, що корупція може бути постійною і стійкою умовою контексту роботи в сфері розвитку, а також що допомога може бути ресурсом, який в кінцевому рахунку використовується для корупційних цілей;

ВИЗНАЮЧИ роль, яку установи з розвитку співробітництва можуть відігравати у вирішенні проблем корупції з боку сторони-постачальника, включаючи підкуп посадових осіб іноземних держав;

ВИЗНАЮЧИ, що дотримуючись позитивного практичного досвіду міжнародні установи з розвитку повинні докладати зусиль для ліпшого розуміння політико-економічного стану країн і контексту, в яких вони працюють;

ВРАХОВУЮЧИ, що пов'язаними з корупцією ризиками складно управляти за допомогою короткострокових або технічних підходів, і вони скоріше потребують підходів з комплексного і постійного управління внутрішніми і зовнішніми ризиками, які б застосовувались в повній координації з заходами, які вживаються відповідними ключовими фігурами, які відповідають за торгівлю, експортні кредити, міжнародне співробітництво і дипломатичне представництво, а також приватний сектор;

ВРАХОВУЮЧИ, що міжнародні установи з розвитку мають зацікавленість і роль, яку вони відіграють впливаючи на партнерські урядові установи і на фігури, які працюють в країнах, що розвиваються, з метою ефективного дотримання антикорупційних зобов'язань і поліпшення стандартів роботи в країнах, що розвиваються;

ВРАХОВУЮЧИ, що персонал, який працює на міжнародні установи з розвитку (посадовці або за контрактом) є першою лінією оборони в сфері запобігання корупції і управління ризиками під час розподілення допомоги, але в цьому також задіяно багато інших зацікавлених фігур;

ВИЗНАЮЧИ, що в установах-донорах існує певна передова практика, а також стандарти, розроблені ОЕСР і іншими сторонами, базуючись на яких ці Рекомендації прагнуть збудувати, і що донори допомоги вже розробили певну політику і практичні засоби для вирішення супутніх ризиків відповідно з тим, як це задокументовано в дослідженні ОЕСР 2015 р. «Побудова систем доброчинності донорів: додаткове дослідження практичного досвіду розвитку» [DCD/DAC/GOVNET/RD(2015)2/RD10];

Стосовно пропозиції Комісії сприяння розвитку і Робочої групи з боротьби з хабарництвом під час здійснення міжнародних ділових операцій:

I. ПОГОДЖУЄТЬСЯ, що призначення цих Рекомендацій - заохочувати широке бачення того, як міжнародні установи з розвитку можуть працювати в сфері реагування на корупцію згідно зі статтями 15-25 UNCAC, включаючи підкуп посадових осіб іноземних держав, а також -надати підтримку цим установам виконати свої міжнародні і регіональні зобов'язання в сфері протидії корупції;

II. ПОГОДЖУЄТЬСЯ, що для цілей цих Рекомендацій використовуватимуться наступні визначення:

- **Управління корупційними ризиками** означає елементи політики і практичних засобів установи (державної або приватної), які визначають, проводять оцінку і використовуються для зниження внутрішніх і зовнішніх корупційних ризиків в їхній діяльності;
- **Партнери, що впроваджують**, означає урядові міністерства або інші державні установи, а також партнерів міжнародних установ з розвитку, наприклад уряди країн, що розвиваються, неурядові організації, багатосторонні організації і постачальники товарів і послуг, пов'язані з виконанням проектів або програм з надання допомоги або приватні організації, які отримують кошти з допомоги;
- **Внутрішня система доброчинності і протидії корупції** означає елементи систем установ з управління нормами етики, контролем і ризиками (законодавство, норми і політики), які стосуються корупційних ризиків, включаючи як елементи запобігання, так і примусового застосування;
- **Міжнародна установа з розвитку** (також - донор) означає урядові міністерства або інші державні або приватні установи, які зробили відповідальними за розподілення державних коштів, які враховуються як офіційна допомога на розвиток (ODA);
- **Посадова особа** означає будь-яку особу, яка виконує державні функції або знаходиться на державній службі, тобто будь-яка особа, яка займає законодавчу, адміністративну або судову посаду в іноземній державі - як за призначенням, так і виборну; будь-яка особа, яка здійснює державні функції, включаючи державний орган або державне підприємство; а також будь-яку посадову особу публічної міжнародної організації.

III. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб Члени і сторони, які не є Членами, які дотримуються цих Рекомендацій (надалі - «Дотримувачі») налаштували або переглядали свою системи управління ризиками і реагування відповідно до фактичних випадків корупції в сфері розвитку співробітництва. Така система може бути впроваджена міжнародними установами з розвитку Дотримувача, а також їхніми партнерами з впровадження, коли вони задіяні в розподіленні та(або) управлінні допомогою, і повинні належним чином включати:

1. **Кодекс поведінки** (або його еквівалент), який повинен:
 - i) Застосовуватись до державних посадових осіб, задіяних у будь-яких аспектах роботи зі співпраці та управління коштами допомоги;
 - ii) Бути прийнятим і затвердженим представниками найвищого керівництва міжнародної установи з розвитку, розповсюджений всьому персоналу і постійно роз'яснюватись;
 - iii) Чітко визначати, якої практики слід уникати, а яку застосовувати відносно корупції та протидії корупції, з використанням конкретних прикладів практичних випадків корупції з метою зменшення різниці в розумінні з оглядом на соціальні, культурні і інституційні умови.
2. **Послуги з допомоги/консультування щодо норм етики або протидії корупції**, які повинні:
 - i) Забезпечувати наявність людських і фінансових ресурсів для надання консультування щодо норм етики або протидії корупції, своєчасне надання рекомендацій і підтримки персоналу із забезпеченням безпеки, конфіденційності і незалежності;

- ii) Забезпечити, щоб персонал, який надає такі консультаційні послуги, був належно навчений і підготовлений для обговорення чутливих питань (наприклад, як реагувати на докази або підозри на корупцію та пов'язані питання) в безпечній і незагрозливій обстановці з метою побудови міцного і спільного розуміння прийнятної і неприйнятної поведінки;
- iii) Будувати довіру між персоналом, якій відповідає за надання консультацій щодо протидії корупції із рештою персоналу, особливо коли канали повідомлення також відповідають і за розслідування.

3. Навчання і підвищення рівня обізнаності щодо протидії корупції, які повинні:

- i) Включати навчання нормам етики і протидії корупції, включаючи задіяний місцевий персонал в країнах-партнерах. Забезпечити можливості для інтерактивного навчання, включаючи обговорення сценаріїв і дослідження можливих варіантів реагування, щоб коди поведінки та інші антикорупційні правила були застосовними і мали практичне значення в різних соціальних, культурних і інституційних умовах;
- ii) Прояснити ролі та обов'язки різних співробітників і визначати масштаби і спеціалізацію навчання відповідно до ступеню, в якому кожна посада піддається корупційному ризику, зокрема - з оглядом на ресурсні обмеження;
- iii) Забезпечити, щоб навчання всього персоналу, посади якого більш за все безпосередньо задіяні в роботі з корупційними ризиками (наприклад, розробка, управління і нагляд за програмою), виходило за рамки внутрішнього режиму етики і подання повідомлень, включало підходи з визначення, оцінку і зниження корупційних ризиків, а також головні міжнародні зобов'язання, які на себе прийняла їхня країна.

4. Високій рівень аудиту і внутрішніх розслідувань для забезпечення належного використання ресурсів і запобігання, визначення і усунення корупційних ризиків з передбаченням наступних функцій:

- i) Служби внутрішнього аудиту. Детальні стандарти для внутрішніх аудиторів повинні бути надані через відповідні міжнародні професійні асоціації, а також повинні давати належні рекомендації;
- ii) Зовнішній аудит, включаючи аудит установ і проектів/діяльності, які фінансуються установами, повинен проводитись відповідними органами (наприклад, Вищими установами аудиту, незалежними експертами з аудиту). Детальні стандарти для зовнішніх аудиторів повинні бути надані через відповідні міжнародні професійні асоціації, а також повинні давати належні рекомендації;
- iii) Доступ до засобів розслідування - всередині або за межами установи - для реагування на висновки аудиту;
- iv) Систематичні і своєчасні подальші дії відносно висновків внутрішнього аудиту, а також висновків незалежних зовнішніх аудитів, з метою усунення слабких місць і накладання санкцій;
- v) Повідомлення персоналу в межах рамок конфіденційності про процеси аудиту і розслідування та їхні наслідки з метою побудови довіри, зниження відчуття непрозорості і прийняття до уваги отриманих уроків.

5. **Активна і систематична оцінка і управління корупційними ризиками** на постійній основі і на багатьох рівнях прийняття рішень, які повинні:
- i) Офіційно включати оцінку корупційних ризиків в усі цикли програмного планування і управління, інформувати відповідні рівні ієрархії міжнародної установи з розвитку, забезпечуючи аналіз і перегляд корупційних ризиків на протязі всього циклу проекту, а не у якості одноразового заходу на стадії розробки проекту;
 - ii) Забезпечити належні рекомендації або рамки для аналізу різних рівнів корупційних ризиків з метою надання допомоги програмним менеджерам у виявленні того, як корупція може безпосередньо впливати на бажані результати діяльності, включаючи оцінку, більш детальну ніж загальний політекономічний аналіз, наприклад ретельне вивчення припущень щодо перешкод і можливостей для протидії корупції в визначення адекватних антикорупційних заходів;
 - iii) Використовувати інструменти на-кшталт реєстрів або матриць на початку втручання з розвитку, і регулярно їх оновляти шляхом впровадження антикорупційних заходів з необхідними правками;
 - iv) Посилити інтеграцію між функціями контролю установи, включаючи аудиторів і контролерів, і функціями програмного управління та іншими відповідними зацікавленими сторонами для більш ефективної оцінки корупційних ризиків і управління ними;
 - v) Збудувати доказову базу для управління корупційними ризиками шляхом обміну як внутрішнім досвідом, так і обміну з іншими міжнародними установами з розвитку відносно змісту та форми оцінки корупційних ризиків і інструментів управління, способів, якими управління ризиками вбудовується в життєвий цикл проекту, і яким є вплив таких процесів.
6. **Заходи з запобігання і виявлення корупції, зафіксовані в контрактах ODA**, які повинні:
- i) Забезпечити, щоб проекти, які фінансуються ODA, супроводжувались адекватними заходами з запобігання і виявлення корупції, а також щоб партнерам з впровадження, включаючи інші урядові установи, уряди країн, що розвиваються, неурядові організації і компанії, які було засуджено за участь в корупції, було належним чином відмовлено в отриманні такого фінансування;
 - ii) Забезпечити, щоб від осіб, які подають заявки на контракти ODA, вимагалась заява про те, що вони не були засуджені за корупційні правопорушення;
 - iii) Встановити механізми для перевірки точності інформації, наданої заявниками, і забезпечити проведення перевірки на відповідність до надання контрактів ODA, включаючи перегляд системи управління корупційними ризиками заявника, таких як програми і заходи компанії з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, особливо у випадку здійснення міжнародних ділових операцій;
 - iv) Перевірити оприлюднені чорні списки національних фінансових установ і фінансових установ з багатосторонньою участю під час процесу відбору заявника; включити такі списки у якості можливої підстави для виключення з процесу подання заявок на контракти, які фінансуються ODA;

- v) Забезпечити, щоб контракти ODA конкретно забороняли партнерам з впровадження (як з країни міжнародної установи з розвитку, місцевим агентам в країнах, що розвиваються, або з третіх країн) і їхнім можливим субпідрядникам приймати участь у корупції.

7. Механізм повідомлення, який повинен:

- i) Бути застосовним до всіх державних посадових осіб, які задіяні в розвитку співробітництва, і партнерів з впровадження, які добросовісно і на обґрунтованих підставах повідомляють про випадки корупції;
- ii) Нагадувати державним посадовим особам, які задіяні в розподіленні допомоги, включаючи партнерів з впровадження, про їхнє зобов'язання повідомляти про корупцію, включаючи підкуп за кордоном;
- iii) Надавати чіткі інструкції про те, як розпізнати ознаки корупції і про конкретні кроки, які треба виконати у разі появи підозр або ознак корупції, включаючи належне повідомлення про проблему правоохоронних органів в країні бенефіціара та(або) країні міжнародної установи з розвитку;
- iv) Забезпечувати широку доступність безпечних механізмів повідомлення за межами персоналу міжнародної установи з розвитку, максимально включаючи партнерів з впровадження;
- v) Надавати чітку інформацію щодо того, як можна передавати конфіденційні повідомлення, включаючи проведення необхідного навчання, а також модернізацію каналів для повідомлення з метою знизити непорозуміння, якщо у різних зацікавлених сторін існують різні механізми повідомлення;
- vi) Надати альтернативу звичайному ланцюгу управління або консультування, таку як незалежні консультанти, омбудсмен і за потреби - доступ до правоохоронних органів;
- vii) Забезпечити захист сумлінних громадян, включаючи захист від помсти у разі повідомлення про підозру на корупцію, включаючи твердження про хабарі, сплачені власним персоналом донора або сторін з впровадження;
- viii) Забезпечити подальші вчасні дії відносно повідомлень про підозру на корупцію;
- ix) Чітко і часто надавати інформацію про процеси і результати повідомлень про корупцію з метою побудови довіри і зниження відчуття непрозорості, пов'язаного з повідомленням про корупцію і її розслідування.

8. Режим накладання санкцій, який повинен:

- i) Включити до контрактів ODA пункти про скасування, припинення або повернення коштів або за необхідності - інші дії відповідно до цивільних і кримінальних норм, якщо міжнародними установами з розвитку було виявлено, що інформація, надана заявниками на отримання коштів ODA, була сфальсифікованою, або якщо партнер з впровадження потім взяв участь у підкупі в процесі виконання контракту;
- ii) Реагувати на всі випадки корупції;
- iii) Застосовувати ефективний, пропорційний і стримуючий режим накладання санкцій;

- iv) Включити прозорі й неупереджені процедури і критерії для накладання санкцій з системою стримування і зрівноваження під час прийому рішень, щоб зменшити вірогідність упередженості;
- v) Дозволяти обмін інформацією про корупційні випадки, розслідування, висновки та(або) санкції, такі як чорні списки, в межах рамок конфіденційності та(або) інших правових вимог допомагати іншим міжнародним установам з розвитку і їхнім партнерам, які впроваджують допомогу, визначати і керувати корупційними ризиками.

9. Спільне реагування на корупцію з метою підвищення ефективності антикорупційних заходів, якого можна досягнути шляхом:

- i) Підготовки заздалегідь до реагування на випадки корупції, пов'язані з допомогою, по мірі їх виникнення, заздалегідь узгодивши диференційоване спільне реагування, яке буде застосовуватись пропорційно і поступово, в разі гальмування або погіршення виконання;
- ii) Якщо є - дотриманням вказівок урядів-партнерів;
- iii) Заохочення і поліпшення прозорості, відповідальності і координації з донорами, якщо таких вказівок немає;
- iv) Заохоченням інших донорів колективно реагувати в межах можливого, але дозволяючи гнучкий підхід відносно окремих донорів і використовуючи порівняльні переваги;
- v) Заохочувати відповідальність і прозорість як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні, включаючи оприлюднення обґрунтування і суті реагування на випадки корупції;
- vi) Дії на міжнародному рівні, включаючи роботу для впливу на власні партнерські урядові установи для дотримання антикорупційних зобов'язань, які були прийняті на міжнародному рівні, але підтримання партнерів з впровадження і польового персоналу для забезпечення зв'язку міжнародних антикорупційних заходів і заходів в країнах-партнерах.

10. Прийняти до уваги ризики, пов'язані з середовищем, в якому ведеться робота, що можна досягнути шляхом:

- i) Прийняття того факту, що деякі корупційні ризики знаходяться поза межами безпосереднього контролю з боку міжнародних установ з розвитку, це стосується систем управління корупційними ризиками, впровадженими отримувачами допомоги;
- ii) Проведення глибокого політекономічного аналізу, де це дозволяє контекст, з метою отримання адекватного розуміння середовища, в якому буде проходити втручання з розвитку, щоб його можна було розробити таким чином, щоб в співробітництві з розвитку були застосовані адекватні заходи і не було неадекватної підтримки і посилення корупції;
- iii) Співпрацею із наданням ресурсів та(або) технічної допомоги отримувачам в країні міжнародної установи з розвитку або в країнах, що розвиваються, для поліпшення їхніх власних систем управління корупційними ризиками;
- iv) Співпрацею з ключовими урядовими департаментами, які відповідають за торгівлю, експортні кредити, міжнародне правове співробітництво і дипломатичне представництво, розташованими в країні походження

міжнародної установи з розвитку, з метою поліпшення спільних зусиль з боротьби з корупційними діями, включаючи сплату хабарів компаніями;

- v) Поліпшенням обізнаності і заохоченням відповідальної ділової поведінки інших відповідних учасників, як приватних, так і державних, які працюють в країнах, що розвиваються, знеохочуючи заохочувальні платежі, і де потрібно - вказуючи на незаконність таких платежів відповідно до законодавства країни-донора;

IV. **ЗАПРОШУЄ** Генерального Секретаря розповсюдити ці Рекомендації;

V. **ЗАПРОШУЄ** Дотримувачів і їхні відповідні урядові установи, такі як міжнародні установи з розвитку, розповсюдити ці Рекомендації серед персоналу і партнерів;

VI. **ЗАКЛИКАЄ** відповідні партнерські уряди, підрядників і цесіонаріїв розповсюдити і дотримуватись цих Рекомендацій;

VII. **ЗАПРОШУЄ** сторони, які не дотримуються цих рекомендацій, приймати їх до уваги і дотримуватись їх;

VIII. **НАДАЄ ІНСТРУКЦІЇ** Комісії сприяння розвитку і Робочій групі з боротьби з хабарництвом під час здійснення міжнародних ділових операцій:

- i) Встановити механізм регулярного контролю впровадження Рекомендацій, як в межах, так і поза межами їхніх відповідних механізмів незалежного контролю, а також відповідно до їхніх мандатів, робочої програми і бюджету;
- ii) Звітувати перед Радою не пізніше ніж п'ять років після прийняття Рекомендацій, а після цього - на регулярній основі, особливо з метою перегляду їхньої актуальності й застосовності, а також визначення того, чи потребують вони змін з оглядом на досвід, отриманий її Дотримувачами.